

STORTINGET

Representantforslag 220 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Jorunn Gleditsch Lossius, Jørgen H. Kristiansen og Joel Ystebø

Dokument 8:220 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jorunn Gleditsch Lossius, Jørgen H. Kristiansen og Joel Ystebø om kortere skoledager i grunnskolen, høyere lærerlønninger og mer tid for lærerne til å følge opp elevene

Til Stortinget

Bakgrunn

«Læring er ikke en transaksjon, men en sosial og relasjonell opplevelse. Elever lærer best fra lærere de elsker (...) Kvalitet avhenger av å rekruttere, beholde og utvikle dyktige mennesker, og gi disse menneskene gode muligheter til å arbeide utenfor klasserommet.» (Andreas Schleicher, utdanningsdirektør, OECD)¹

Skolen er fremtidens samfunn, økonomi og demokrati. Det som skjer i skolen i dag, påvirker om vi vil lykkes med å jobbe på en smartere måte når vi blir flere eldre, om vi klarer å skape en innovativ og grønn økonomi når oljeinntektene faller, og om vi evner å beholde et sterkt og levende demokrati med frihet, likeverd og neskekjærlighet som bærende verdier. Skolen skal danne så vel som utdanne, slik at hver enkelt kan få realisert sitt potensial ut fra sine interesser og evner.

Selv om lyspunktene i norsk skole finnes – flere fullfører videregående, blant annet – peker altfor mange pi-

ler nedover. Ferdighetene i norsk, matte og naturfag har falt til OECD-snittet og til bunns i Norden, hvis vi ser bort fra Island. Lesegleden er helt på bunnen blant alle de 65 landene som deltar i PIRLS-undersøkelsen. Elevene er nesten på bunnen i OECD i tid brukt på å lese for fornøydelsens skyld. Motivasjonen til elevene har falt, det samme har foreldrenes støtte til barns læring. Søkingen til lærerutdanningen er lav, særlig for grunnskolelærere. Samtidig øker omfanget av skolevegring og antall elever med ADHD-diagnoser.

Lærerne har ikke skylden. En studie på oppdrag fra Nordisk ministerråd viser at lærernes undervisningskvalitet har holdt seg stabilt god på 2010-tallet. Med utgangspunkt i data fra TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) finner studien at den viktigste faktoren som har endret seg, er sammensetningen av elevene. Flere sliter med dårlige språkkunnskaper og svake kognitive ferdigheter. Dessuten er elevene trøttere, sultnere og mer uinteresserte.² At de er trøttere, henger trolig sammen med mer bruk av sosiale medier og dataspill på fritiden, som går ut over søvnen.³

En studie basert på intervjuer av erfarne lærere om utviklingen blant elevene over 20 år viser mange av de samme funnene om endringer hos elevene: svekkelse i både akademiske evner, indre motivasjon, motstandsdyktighet og oppmerksomhet, sammen med økte utfordringer med adferd og mental helse. Som årsaker til

1. Schleicher, A. (2024, 26. februar). Dr. Andreas Schleicher i samtale med Wendy Klopp [videofil]. Youtube.
2. Nani Teig, Trude Nilsen og Kajsa Yang-Hansen (red.): «Effective and Equitable Teacher Practice in Mathematics and Science Education. A Nordic Perspective Across Time and Groups of Students.», Rapport fra Nordisk ministerråd, IEA. Springer, 2024.
3. Vik, F. N., Nilsen, T., & Øverby, N. C. (2022b). Associations between sleep deficit and academic achievement—triangulation across time and subject domains among students and teachers in TIMSS in Norway. BMC Public Health, 22(1), 1790.

svekkelsen peker lærerne blant annet på digitaliseringen av samfunnet og skolen.⁴

OECDs utdanningsdirektør Andreas Schleicher mener de fallende skoleresultatene i OECD-området henger sammen med at mange elever kjeder seg. Schleicher peker på at digitale enheter i mange land har forstyrret læring og gjort både læring og lesing mer overfladisk. Han mener at kvaliteten på elev-lærer-relasjonen har blitt dårligere: «Vi har sett en trend i retning av at utdanning blir en handelsvare. Elevene blir forbrukere, foreldrene blir en slags klienter og lærerne en form for tjenestetilbydere.» Det skaper en distanse mellom læreren, eleven og foreldrene som «tar hjertet ut av utdanningen».

En del av dette bildet, sier Schleicher, er en reduksjon i foreldrenes støtte til barnas skolegang, for eksempel når det gjelder foreldrenes kontakt med lærere om barnets utvikling.⁵ Mindretallet av OECD-land som hadde en positiv utvikling i foreldrenes støtte fra 2018 til 2022, viste større stabilitet og fremgang i matematikk. Dette gjaldt særlig for barn fra en svak sosioøkonomisk bakgrunn.

Politikerne må likevel ta en stor del av ansvaret for endringene blant elevene. Den ukritiske digitaliseringen av skolen har gitt digitale forstyrrelser og lesing på skjerm, som gir dårligere leseforståelse og mindre leseglede. Innføringen av skolestart for seksåringene har fratt barna frilek. Mangelen på frilek har tatt fra barna både glede og mestring her og nå. Det har også fratt dem grunnleggende sosial læring som å lære å følge regler, få seg venner, løse konflikter og bli selvstendige individer som utvikler indre motivasjon og beholder en naturlig lærelyst ut over i skoleløpet og arbeidslivet.

Samtidig med at endringer blant elevene har gjort lærerjobben vanskeligere, har rammevilkårene til lærerne blitt dårligere. Lønningene har stagnert etter lønnsløftet ved årtusenskiftet, undervisningstiden har blitt lengre og arbeidstiden mindre fleksibel. Tid og rom for å følge opp eleven og familiene og bygge gode relasjoner med dem, som OECD-direktøren fremhever som helt avgjørende, har blitt mindre.

Lærerne har riktignok fått mer videreutdanning og kompetanse, som er en viktig forutsetning for god undervisning. Dette er likevel ikke nok til å løse de grunnleggende problemene med en mer sammensatt elevgruppe preget av lavere motivasjon og mer uro, sammen med mangel på tid og mulighet til å følge opp den enkelte elev og familie.

Lærernormen, der Kristelig Folkeparti fikk gjennomslag for flere lærere for de yngste barna under regjeringen Solberg, har gjort lærernes hverdag litt lettere i møte med en mer utfordrende elevgruppe. Fjernest lærernormen, slik Kommune-kommisjonen foreslår, risikerer vi en skole med mer uro, mindre tilpasset undervisning, mindre nivådeling og et mindre attraktivt læreryrke. Forskning viser at normen gir økt læring når lærerne underviser i en to-lærerordning og arbeider med kompetanseutvikling, og når den ekstra lærerressursen blir brukt til tilpasset matematikkundervisning i nivå-inndelte smågrupper.⁶

Fra kvantitet til kvalitet

Norge er et av de landene som bruker mest penger på skolen som andel av bruttonasjonalprodukt i OECD-området, og klart mest i Norden. Spørsmålet er om vi bruker ressursene riktig, når skolene mangler lærebøker, lærerne har relativt lav lønn, og lærernes arbeidstid er bundet opp i undervisningstid og obligatoriske møter og gir lite rom for oppfølging av den enkelte elev og familie, som er så sentralt for læring.

Mye av pengebruken på skole i Norge skyldes at vi har spredt bosetting med mange skoler og ganske få lærere per elev. Dette handler om den distriktpolitiske målsettingen om at det skal være mulig å bo i hele landet.

Samtidig bruker vi store ressurser på å ha ganske lange skoledager i grunnskolen. Elise Farstad Djupedal har påpekt at norske barn siden 1996 har fått hele to år lengre skolegang, uten at noen kan vise til økt læringsutbytte.⁷ Djupedal mener at OECD må ta sin del av skylden for utviklingen: I 1998 slo de fast at «Norge hadde et lavt timetall, og at et høyt timetall er en svært betydningsfull innsatsfaktor og kvalitetsindikator i skolen».

Nå er tonen fra OECD en annen. Deres utdanningsdirektør, Andreas Schleicher, understreker at læring ikke avhenger av kvantitet i form av lange skoledager, men av kvalitet i læringsopplevelsen. Det er ingen sammenheng mellom lange skoledager og mer læring på tvers av land i OECD-landene. Årsaken er at lange skoledager krever mye ressurser som går på bekostning av kvalitet.⁸

Vårt naboland Finland klarer seg med 23 færre uketimer i grunnskolen, eller om lag en halvtime kortere skoledag i snitt hver dag, og oppnår et høyere læringsutbytte enn oss, ifølge internasjonale undersøkelser. Est-

4. Hatfield, J.L. From chalkboard to smartboard: an exploratory study of experienced teachers' perspectives on student generations X, Y, Z and Alpha. *Educ Inf Technol* 30, 22595–22647 (2025).

5. Schleicher, A. (2024, 26. februar). Dr. Andreas Schleicher in conversation with Wendy Klopp [videofil]. Youtube.

6. Oheim, V. & Solheim, O. J. (2025). Flere lærere = mer læring? Results from Two Controlled Studies of Increased Teacher Density at the Primary School Level in Norway. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 109(3), 173–186.

7. Djupedal, E. F. (2022). På skuldrene til de minste: Grunnskolens tidsfordeling som verktøy for å skape framtida. *Nytt norsk tidsskrift*, 39 (1), 29–40.

8. Schleicher, A. (2024, 26. februar). Dr. Andreas Schleicher in conversation with Wendy Klopp [videofil]. Youtube.

land, som oppnår de beste PISA-resultatene i Europa, har en skole som er sterkt inspirert av den finske og har om lag samme timetall som Finland.

Forslagsstillerne viser til at Kristelig Folkeparti var det eneste partiet som stemte imot seksårsreformen, og som har gått imot alle timetallsutvidelser fra skiftende regjeringer siden 2006. Forslagsstillerne vil foreslå å organisere skolen mer etter hvordan barn lærer og utvikler seg, med førskole for seksåringer med mye frilek, og med kortere skoledager som gjør det mulig å heve kvaliteten i den enkelte skoletime, samtidig som elevene får mer tid til hvile, lek og fysisk aktivitet. Derfor foreslår forslagsstillerne å redusere timetallet i norsk grunnskole til finsk nivå, samtidig som SFO-tiden på 1.–4. trinn økes tilsvarende. Det vil frigjøre om lag 6,4 mrd. kroner og gi behov for om lag 6 000 færre lærerårsverk.

De rødgrønne partiene har valgt å prioritere å bruke mange milliarder kroner på å gjøre SFO billigere for alle foreldre uansett inntekt. Dersom man i stedet innfører en moderasjonsordning med gratis SFO for husholdninger med inntekt under 2 mill. kroner, kan det offentlige spare om lag 1,7 mrd. kroner. Forslagsstillerne mener at midlene som i dag brukes på lange skoledager og gratis SFO for foreldre med god råd, i stedet bør brukes til å øke kvaliteten i skolen.

Høyere lærerlønninger

Mange dyktige lærere slutter, og søkningen til lærerutdanningen er svært lav. Læreryrket må være attraktivt sammenliknet med andre yrker med høy utdanning. Lønn er en viktig del av bildet.

Etter at Stortinget samlet seg om en ekstraordinær lønns pakke for lærerne rundt årtusenskiftet, har lønningene stagnert. I dag er lærerlønningene i grunnskole og videregående bare hhv. 73 og 80 prosent av lønnen til arbeidstakere med tilsvarende høy utdanning.

Ikke bare er dette lavere enn lærerlønningene i Finland på 81, 88 og 99 prosent for hhv. barneskole, ungdomsskole og videregående. Det er også lavere enn snittet for lærerlønninger i OECD på 83, 87 og 91 prosent på disse trinnene. I Europa er det kun i Ungarn, Hellas, Italia og Tsjekkia at lærerne har en mindre konkurranse-dyktig lønn enn i oljerike Norge. Siden 2015 har lønnene til barneskolelærere falt med 2,8 prosent reelt, mens OECD-snittet viser en vekst på 14,6 prosent.⁹

Lykkes vi ikke med å gjøre læreryrket attraktivt, risikerer vi å miste mange dyktige lærere som jobber i skolen i dag, og at ambisiøse og faglig sterke studenter velger bort lærerutdannelsen. Det vil koste samfunnet dyrt. Forslagsstillerne mener derfor tiden er inne for et nytt stortingsforlik som øker lærerlønningene. Dersom de økes med 50 000 kroner i snitt per lærer i grunnskolen

og videregående skole, vil dette innebære en ekstraordinær bevilgning til kommunene på om lag 7 mrd. kroner.

Mer tid til elever, foreldre og kollegaer

Læreryrket må ikke bare være økonomisk attraktivt, det må være intellektuelt attraktivt. Når OECDs Talent Survey spør unge hvorfor de ønsker å bli lærer, svarer de at de ønsker å utgjøre en forskjell i barns liv. «Vi glemmer ofte dette», sier OECD-direktøren. «Vi legger vekt på at du skal undervise i 20 timer i matematikk eller historie, men vi gir ikke mulighetene til faktisk å skape relasjoner med elevene, eller å møte deres familier.» I Finland er lærerlønningene lavere enn i Tyskland, men mange flere unge finner vil bli lærere, fordi Finland har et mer interessant arbeidsmiljø, understreker Schleicher.

«Læring er ikke en transaksjon, men en sosial og relasjonell opplevelse (...) Elever lærer best fra lærere de elsker (...) Kvalitet avhenger av å rekruttere, beholde og utvikle dyktige mennesker, og gi disse menneskene gode muligheter til å arbeide utenfor klasserommet. Du vil vite hvem dine elever er, hva de ønsker å bli, du vil være i stand til å støtte dem på deres reise», sier Schleicher. Han understreker betydningen av å investere i rammevilkår som skaper «muligheter for lærere til å gjøre andre ting enn undervisning».

Norske barneskolelærere har den lengste undervisningstiden i Norden med 741 timer årlig i 2021, mot 680 timer i Finland og 592 timer i Estland, ifølge OECDs Education at a Glance 2022. Undervisningstiden til ungdomsskolelærerne er midt på treet i nordisk sammenheng med 663 timer årlig, men også her har Finland og Estland prioritert å ha et lavere nivå med hhv. 595 og 609 timer. Bare på videregående har lærere i Norge færre undervisningstimer enn Finland og Estland. Resultatet er at norske grunnskolelærere må løpe fra time til time i en svært hektisk hverdag, i stedet for å ha nok tid til å forbedre undervisningen, følge opp elevene og skape gode relasjoner med dem.

Mer tid for lærerne til å knytte bånd til foreldrene er også nødvendig. Andelen elever i skoler i Norge der rektor melder om at minst halvparten av foreldrene på eget initiativ drøfter barnets utvikling med en lærer, har falt fra 19 prosent i 2018 til bare 6 prosent i 2022 – det laveste nivået blant alle 71 land som OECD har data for. OECD-snittet er 29 prosent.¹⁰

Andelen elever i Norge som sier at foreldrene minst en eller to ganger i uka spør «hvordan var skolen i dag» er heller ikke spesielt høy, 77 prosent. Dette er omtrent på OECD-snittet, men lavest i Norden, hvis vi ser bort fra Island. Dette spørsmålet har større effekt på barnas læring enn foreldrenes inntekt. Som Schleicher sier, «du

9. OECD (2025). Education at a Glance.

10. OECD (2023). PISA 2022 Results (Volume II).

kan ikke enkelt forandre folks inntekt, men du kan forandre holdninger vi har».¹¹

Også når det gjelder lesing hjemme, er utviklingen negativ, ifølge Forleggerforeningens leserundersøkelse. I 2017 svarte 93 prosent av foreldre med barn under 10 år at de leste høyt for barna sine. I 2023 er tallet bare 75 prosent.

Læreryrket må bli mer intellektuelt attraktivt, og lærerne må få mer tid til å skape relasjoner med elever og foreldre, og til å drøfte undervisningen med kollegaer. Hvis kontaktlærernes undervisningstid økes med to timer per uke, vil det koste om lag 4 mrd. kroner og gi et behov for rundt 2 000 flere lærerårsverk.

Mer fleksibel arbeidstid og færre obligatoriske møter

Fleksibilitet til å kunne jobbe hjemmefra eller til å levere eller hente barn i barnehagen er viktig for dagens arbeidstakere. Også på dette punktet sakker lærerne akterut, særlig etter at pandemien har gitt mange arbeidstakere enda større muligheter for fleksibilitet og hjemmekontor. Undervisning krever fysisk tilstedeværelse. Samtidig er det stor variasjon i OECD om lærerne må være på skolen etter at undervisningen er ferdig for dagen.

I mange land står lærerne fritt til å velge om de vil jobbe på skolen eller hjemme, etter at undervisningstiden er ferdig. Skandinaviske lærere, derimot, har liten frihet, med de strengeste kravene til fysisk tilstedeværelse på skolen i OECD. Dette kalles «bundet tid», som på mange skoler er knyttet til obligatoriske møter på skolen. I Norge må lærerne være på skolen i 1300 timer årlig på barnetrinnet, 1225 timer på ungdomstrinnet og 1150 timer på videregående, ifølge Education at a Glance 2022.

Igen har Finland prioritert annerledes. Der er kravet bare 818 timers tilstedeværelse på barneskolen, 733 timer på ungdomsskolen og 686 timer på videregående. Finske lærere har færre obligatoriske møter og mer tid til å forberede undervisning, følge opp elever og samarbeide på en målrettet og effektiv måte. Dette kan være noe av svaret på hvorfor finske lærere opplever lavere stress og høyere frihet, noe som henger sammen med bedre undervisningskvalitet. Regjeringen i Storbritannia har også signalisert at den vil gi lærerne større mulighet til å forberede timer og planlegge undervisning hjemme, i stedet for å måtte være på skolen.¹²

Forslagsstillerne vil gi lærerne økt fleksibilitet for å gjøre yrket mer attraktivt og lettere å kombinere med familieliv, og redusere bundet tid med minst 25 prosent., slik at lærerne i større grad kan velge om de vil jobbe på skolen eller hjemme. Med mer fleksibel arbeidstid og noe færre obligatoriske møter kan lærerne i stedet få mer tid til planlegging av elevtilpasset undervisning og følge opp den enkelte elev og familie bedre.

Førskole med frilek for seksåringene

Evalueringen av seksårsreformen viser at seksåringene har fått mindre frilek og mer bokstavlæring. Både lærere og elever savner leken. Noen mener dette ikke er et problem, og viser til en studie som indikerer at barn som starter tidlig i første klasse med bokstavlæring, blir bedre lesere i slutten av første klasse. Det er ikke overraskende, spørsmålet er hvordan det går når barna blir større.

OECD trekker frem en studie fra New Zealand som sammenligner barn som begynte formell lese- og skriveopplæring ved fem eller syv års alder. Da barna var blitt elleve år, var det ingen forskjell i leseferdigheter mellom de to gruppene, men barna som startet da de var fem, utviklet mindre positive holdninger til lesing og viste mindre leseforståelse enn barna som startet da de var syv.¹³

En annen studie OECD viser til, så på elever i slutten av deres sjettede skoleår. Elevene som hadde gått på faglig orienterte barnehager, oppnådde betydelig lavere karakterer på skolen enn de som hadde gått i barnehager preget av barnestyrt lek.¹⁴ OECD konkluderer med at det finnes ikke noe faglig grunnlag for tidlig skolestart: «Tvert imot, en stor mengde funn peker på den avgjørende betydningen av barnestyrt frilek i små barns utvikling».¹⁵

Kristelig Folkeparti var som eneste parti imot skolestart for seksåringene i sin tid, fordi leken hører barndommen til. Den gir barna glede, utvikling og læring. Når forskere spør barn om hva som gir dem mest glede, svarer de frilek, enten de er i barnehagealder eller i 6–8-årsalderen.

Leken er små barns foretrukne læringsform og har stor betydning for hjernens utvikling. Frilek – lek initiert og styrt av barna selv – er avgjørende for å lære seg å ta beslutninger, løse problemer, utøve selvkontroll og følge regler. Frilek er nødvendig for å lære å få seg venner og løse konflikter. Barnas indre motivasjon utvikles

11. Schleicher, A. (2024, 26. februar). Dr. Andreas Schleicher in conversation with Wendy Klopp [videofil]. Youtube.

12. «English kids are back in school. What about the teachers?». The Economist. 2. September, 2024.

13. Suggate, S.P., E.A. Schaughency and E. Reese (2012), «Children learning to read later catch up to children reading earlier», Early Childhood Research Quarterly, Vol. 28/1, s. 33–48.

14. Marcon, R.A (2002), «Moving up the grades; relationship between preschool model and later school success», Early childhood Research and Practice, Vol. 4/1, s. 517–530.

15. OECD (2017). Starting Strong V. Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education.

gjennom frilek og hjelper dem til å beholde en naturlig lærelyst utover i skoleløpet og arbeidslivet.¹⁶

Seksårsreformen har fratatt seksåringene mye av frileken og har gjort at de har mistet noe av sin naturlige utvikling som lærelystne og nysgjerrige mennesker. Da er det kanskje ikke rart at vi ser en økning i ADHD-diagnoser og skolevegring og et fall i motivasjon og læring.

Forslagsstillerne vil innføre førskole for seksåringene og ha skolestart først ved fylte syv år, slik Estland, Finland og Danmark har, jf. Representantforslag 106 S (2022–2023). Som i Finland skal barnets egne behov og interesser danne grunnlaget for pedagogikken, og det skal være mye tid til frilek og fysisk aktivitet inne og ute.

En slik omlegging er viktigere enn noen gang, fordi frileken er kraftig truet utenfor skoletiden av skjerm, voksenstyrte fritidsaktiviteter og frykt for risikolek.

Spørsmålet om lek handler også om verdier. Hva er en god barndom? Hvordan kan gi vi barn glede og tro på seg selv? Lærere og foreldre gjør så godt de kan for at barna skal trives og lære, men det er grenser for hva de kan få til når skolen ikke er tilpasset barna. Forslagsstillerne vil først og fremst gjøre skolen klar for barna, ikke barna klare for skolen.

Flere trykte lærebøker

At skolene i et av verdens rikeste land opplever lærebokkrise, er nedslående. Handlingsregelen sier at vi skal prioritere kunnskap, likevel mangler mange skoler de lærebøkene de trenger. Norge er sammen med Costa Rica, Latvia og Montenegro de eneste landene i PISA hvor rektorer melder om større knapphet på læremidler fra 2018 til 2022. Ingen trenger å lure på om dette bidrar til lesekrisen blant norske barn.

I stedet for at flere partier snakker om behovet for flere bøker og færre skjermer i skolen, trengs det handling i form av en milliardbevilgning til innkjøp av trykte bøker og til skolebibliotekene. Danmark og Sverige har vedtatt slike satsinger, og Kristelig Folkeparti har foreslått dette flere ganger, jf. Representantforslag 92 S (2023–2024) og Kristelig Folkepartis alternative budsjetter.

Dernest må regjeringen sørge for at kommunene faktisk kjøper inn trykte bøker til skolene. Til lesing er dette særlig viktig, fordi lesing av trykte bøker gir større leseforståelse og mer leseglede enn digitale bøker.

En av de mest omfattende analysene som sammenfatter resultater fra 54 studier fra mange land, konkluderer med at lesing på skjerm gir elevene dårligere leseforståelse enn lesing på papir. Skjermulempen tilsvarer

om lag to tredjedeler av estimert årlig vekst i leseforståelse for grunnskoleelever.¹⁷

Det er all grunn til å tro at skjermulempen gjør seg gjeldende i Norge, ettersom vi er på OECD-toppen i bruk av digitale enheter i timene. To av tre elever i norsk skole blir distraheret av bruk av digitale enheter i noen eller flere av timene, ifølge PISA 2022. Elevene som blir forstyrret, får et læringstap som tilsvarer trekvart skoleår.

35 prosent av skolene har hovedsakelig digitale læremidler i dag, til tross for at bare 3 prosent av lærerne ønsker at det skal være slik, ifølge Utdanningsforbundets undersøkelse. Forslagsstillerne vil at lærerne skal få tilbake den pedagogiske friheten til å velge mellom trykte bøker og digitale læremidler.

Et nytt skoleforlik – knapt noen annen reform er viktigere

Forslagsstillerne vil på denne bakgrunn foreslå at regjeringen legger frem en sak for Stortinget som kan danne grunnlaget for et bredt skoleforlik. Omleggingen som foreslås, handler ikke først og fremst om å bruke mye mer midler i skolen, men om å bruke eksisterende ressurser på en mer effektiv måte, å vri ressursene fra kvantitet til kvalitet, for å styrke læringen i skolen.

Innsparingen i form av kortere skoledag (om lag 6,4 mrd. kroner) og behovsprøving av gratis deltidsplass på SFO (rundt 1,7 mrd. kroner) tilsvarer langt på vei kostnaden ved høyere lærerlønninger (om lag 7 mrd. kroner) og færre undervisningstimer for kontaktlærere (ca. 4 mrd. kroner). Læreboksatsingen kommer i tillegg. Summen friske midler som kreves for disse endringene, er liten sammenliknet med gevinsten, og i tråd med handlingsregelens prioritering av kunnskap.

Få reformer er viktigere i et samfunnsøkonomisk perspektiv enn å løfte læringen i skolen. Om PISA-resultatene øker med 20 poeng til OECD-snittet, om lag der Norge lå for 10 år siden, vil inntektene per innbygger over en tiårsperiode øke med rundt 2,7 prosent. Til sammenlikning vil en uføre- og sykelønnsreform som reduserer tallet på uføre med 3 prosentpoeng og sykefraværet med 6 dager per arbeidstaker per år gi en inntektsøkning på om lag 2,1 prosent, mens en skattereform som reduserer inntektsskatten proporsjonalt med 5 prosent for alle inntektsgrupper og øker bunnfradraget i formuesskatten, anslagsvis gir en inntektsøkning på 1,3 prosent.¹⁸

I tillegg til økt læring vil forslaget skissert her om å kutte i timer og satse på lærernes vilkår også gi en sam-

16. Brodal, Per & Lunde, Charlotte (2022). Lek og læring i et nevroperspektiv. Hvordan gode intensjoner kan ødelegge barns lærelyst, Universitetsforlaget.

17. Delgado, Pablo et al (2018). "Don't throw away your printed books: A meta-analysis on the effects of reading media on reading comprehension", Educational Research Review, Volume 25, Nov. 2018.

18. OECD (2024), OECD Economic Surveys: Norway 2024.

funnsøkonomisk gevinst i form av at om lag 4 000 årsverk frigjøres til andre jobber. Forslagsstillerne viser i den forbindelse til at det ifølge Utdanningsforbundet er om lag 12 000 årsverk i skolen som utføres av personer uten lærerutdanning, og det er mange lærere som skal gå av med pensjon fremover.

Hjertet må tilbake i skolen. Lærerne må få mer tid til å se elevene og foreldrene og lære dem å kjenne. Høyere lærerlønn, mer tid til arbeid utenfor klasserommet og mer fleksibel arbeidstid vil gjøre læreryrket mer attraktivt. Dermed blir det lettere å rekruttere og beholde dyktige lærere.

Seksåringene trenger en førskole med mye frilek og pedagogikk basert på den enkeltes interesser og evner. Det vil gi dem glede og mestring her og nå, og indre motivasjon og lærelyst ut over i skoleløpet som vil gi mer læring og mindre frafall. I resten av grunnskolen vil kortere skoledager gi elevene mer tid til frilek og fysisk aktivitet. Flere trykte lærebøker vil gi barna bedre leseforståelse, mer leseglede og færre forstyrrelser. I sum vil dette gi en skole med høyere kvalitet og mer læring.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag som kan danne grunnlag for et bredt skoleforlik om færre uketimer i grunnskolen tilsvarende finsk nivå, høyere lærerlønninger og mer kontaktlærertid i grunnskolen.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag som gir lærerne mer tid og fleksibilitet til å følge opp den enkelte elev gjennom færre obligatoriske møter og redusert tilstedeværelse på skolen utenom undervisningstid, ved å redusere såkalt bundet tid med minst 25 prosent.
3. Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag om å innføre førskole for seksåringene med mye frilek og pedagogikk basert på den enkelte elevs interesser og behov, med start i 1. klasse først for syvåringene.
4. Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag om en betydelig bevilgningsøkning til trykte lærebøker i skolen og sikre at kommunene faktisk kjøper inn bøkene, for å bedre elevenes leseforståelse og leseglede og redusere forstyrrelser fra digitale læremidler.

25. mars 2026

Jorunn Gleditsch Lossius

Jørgen H. Kristiansen

Joel Ystebø

